

Ludwig Baka

Kiadja a csász. és kir. 65.
gy. e. özvegy- és árva alapja
javára.

MEGJELENIK
MINDEN HÓ 15-én.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre	—	—	10.— kor.
Fél évre	—	—	5.— „
Negyed évre	—	—	2.50 „
Egyes szám ára	—	—	0.60 „

STANISLAU ÉVFORDULÓJÁN.

Irta: v. **Möller Károly** alezredes, ezredparancsnok.

A stanislaui csata immár olyan távlatba jutott, amelyből az eseményeket tárgyilagosan bírálhatjuk el. Ennek hiányában már sok hadított vesztette el világítóerejét. „Stanislaui” azonban megállja még a szigorubb bírálatot is, sőt dicsőségben mindjobban növekedik és mint a Ludwig bakák hatalmas emlékköve tűnik elő a múltból — jobban mint valaha. Számos új tanu bizonyítja, hogy az ezredparancsnokság a három napos küzdelem közvetlen hatása alatt irt ütközeti jelentésben inkább kevesebb, mint több jót irt 1917 július 6, 7 és 8-nak nagy harcairól.

Július 6-án reggel kezdődött meg az orosz tüzérserégi előkészítés, délután pedig a 19-ik orosz tüzérserégi „vashadosztály” rohamcsapatai megkísérelték a betörést, mely véresen omlott össze részben az akadályok előtt, részben az ellentámadás által. Újból kezdődött a tüzérserégi munka, mely másnap, július 7-én délutánig tartott, amikor a támadást újból megkísérelték, meg egyszer megismételték és újból megpróbálták, de mindannyiszor véres fejjel vonultak vissza. Erre az oroszok tüzérseréggel és számos aknavetővel kezdték a lövetést, mely egész éjjel tartott,

hajnalhasadáskor pedig megkísérelték az áttörést. Vissza lettek verve. Ekkor 300 ágyú dühöngő tüzet kezdett ontani és délelőtt 10 órakor megindult a 3 hadosztály általános rohama, melyben a rohamcsapatok és a halhatatlanok által megerősített 19. hadosztály az ezredet támadta. A Ludwig bakák állásukat szívesen tartva délelőtt 10 és 12 óra között körül voltak véve, majd körül zárva és megsemmisítve.

Az ezred vesztesége 5—600 halott és közel 1000 sebesült. Súlyos áldozat még akkor is, ha a többszörös orosz áldozattal hasonlítjuk össze. Mi ugyanis többre becsüljük az ember életet, mint az oroszok. Egy orosz orvos — aki akkoriban Stanislauban egy tábori kórháznak parancsnoka volt egyik tisztünknek azt mondta, hogy az oroszok 17000 embert vesztek. Tény, hogy meggyengültek és Kalusznál tovább nem jutottak, ami indirekt érdeme az ezrednek és a 15. hadosztálynak. A 3. hadsereg Stanislaui és Bukovina ellen megindított offenzívája sokat nyert rajta. Az ezred azonban nem volt olyan szerencsés, hogy abban részt vehetett volna: Sorompóba állították Tölgyes vidékén.

Franciaországban ma egy védelmi állásban levő ezred körülbelül 1 kilométer hosszú szakaszt tart megszállva, közvetlen mögötte pedig nagyobb tartalékok állanak. Stanislaunál mi több mint három kilométert tartottunk megszállva és a harmadik napon már nem volt ezredtartalékunk. Erőnk mindössze 2000 foggyverből és 5 ütegből állott, ezzel szemben 12000, vagy talán még több orosz támadott. Franciaországban egy védekező hadosztály körülbelül három kilométeres frontot tart megszállva, a mi hadosztályunknak pedig 12 kilométert kellett Stanislaunál védenie. Hogy ezt dicsőségesen megtette, becsületére válik.

Külön emléket kell szentelnem tüzérsercsoport parancsnokunknak, Krakowka őrnagynak. Kiválót nyújtott és végül hősi halált halt.

Az ezred halottjai: Tischner hadnagy, Skodinszky zászlós, Micheilow zászlós, Ladányi, Holik hadnagy és mások. Megsebesült körülbelül 30 tiszt.

Az ezrednek egynéhány kitüntetés volt a jutalma. Ofelsége pedig táviratilag dicsérte meg az ezredet magatartásáért.

Egy epizód a stanislaiú csatából.

Dr Foica népfelkelő hadnagy egy hivatalos jelentésben a következőket közli

Az oroszok 1917. július 6-tól 8-ikáig többször megkísérelték zászlóaljunk arcvonalának áttörését. Hogy ez a majdnem tizszer erősebb ellenségnek mégsem sikerült, elsősorban Polnisch százados érdeme, aki a háromnapos harcot hősies fáradhatatlansággal vezette, nem törődve azzal, hogy ütközetálláspontján állandóan a legnagyobb veszélynek volt kitéve, minthogy az ellenség annak közvetlen környezetét állandóan nehéz tüzérséggel lőtte.

Polnisch kapitány nem engedte magát megzavartatni. Nyugodtan és megfontoltan vezette a védelmet, észrevette az ellenségnek a legkisebb mozdulatát is és rögtön megtette a szükséges intézkedéseket, hogy az ellenséget tervének keresztülvitelében megakadályozhassa. Ez sikerült is neki mindig saját tüzérségünk kellő időben kért közbelépése és a betörés alkalmával rendelkezésére álló gyenge tartalék (8-ik

század) rögtön ellentámadása által

Az ellenséges tüzérség rettetes tüzében többször végigjárta a zászlóalj arcvonalát nappal éppen úgy, mint éjjel. Kioktatta a tiszteket és legénységet, megnyugtatta, bátorította őket és így sikerült neki a testben-lélekben kimerült legénységet a további kitartásra buzdítani és az ellenségnek a legnagyobb veszteséget okozni.

Többszöri hiábavaló kísérletezés után végre július 8-án dél előtt sikerült az ellenségnek a „Grenzmulde“-től behatolni és ott a leggyorsabb tempóban előrenyomulni. Erre a zászlóalj legénységének zöme az első vonalból a másodikba igyekezett jutni.

A zászlóaljparancsnokságnál azonban már ott várta őket Polnisch kapitány és megállásra kényszerítette őket. Ujra megnyugtatta őket s felszólította embereit a hősi harc folytatására. Ez, valamint a szükséges parancsok kiosztása, a legénységnek az új vonalban való elosztása

Polnisch kapitánynak néhány percnyi munka volt.

Az emberek között újból helyreállt a nyugalom és az ellenségnek súlyos veszteséget okozott a gyalogsági tűz, valamint a gyalogsági ágyú. Ennek parancsnokságát maga Polnisch kapitány vette át, minthogy annak súlyosan megbetegedett parancsnokát hátraszállították.

Az ellenségnek drágán kellett megfizetnie minden lépést, amit arcvonalunk előtt megtett. Ez újból Polnisch kapitány érdeme, kinek bámulatraméltó nyugalma, példátlan bátorsága oly jó hatással volt a legénységre, hogy az a legnagyobb veszély percében is megőrizte nyugalmát és nem menekült esztelenül vissza.

Amikor Polnisch kapitány a körülzárás veszedelmét látta, kiadta a parancsot a Terstyánszky-állásba való visszavonulásra.

A zászlóalj maradéka itt újból állást foglalt és az ellenségnek ismételtelen be kellett látnia, hogy a Ludwig-bakákkal szemben nem tud célt érni.

Tőlünk jobbra és balra az ellenség már előrenyomult, a II. zászlóalj emberei azonban — mint igazi hősök — még mindig

T Á R C A.

Sinek mentén.

Héjasfalvától Jekaterinoslawig.

Sötét éjjel van. Az álmosan zakatoló vonaton mindenki alszik már, egyedül én vagyok ébren. A gondolatok nem hagynak nyugodni, száz kérdőjelet látok magam előtt; ezer hangtalan kérdés ostromol feleletre várva. Határoznom kellene, megállapodni magammal önmagamban, rendezni gondolataimat, s nem vagyok képes rá. Valami nagy zsidbadás ül ereimre, kétes bódultság jár át, tompa, unott erőtlenség fog körül. A gondolatok zavaros összevisszaságban, kusza iramban kergetik egymást agyamban

... A vonat makacs dohogással furja bele magát a koromsötét éjbe. A kerekek állhatatos katto-gása elnyeli a gép küzködő lihe-gését Mindjárt a határon le-

szünk s még most sem rendeztem gondolataimat . . . Megfeszítem idegeimet, gondolkozni próbálok . . . Már három napja jövünk. Hova, merre, mért, minnek? . . . Ki tudja?! . . . Csak arra emlékszem, hogy azt mondták: Odesszába megyünk. És most itt vagyok ezen a vonaton, mely messze visz hazámtól, mely röpit a határ felé s kéréllhetetlen mohósággal nyeli a kilométereket.

Igyekszem visszaidézni, ami eddig történt. Eleinte sikertelen ez a kísérletem, de most hirtelen mintha valami varázs alól szabadultam volna fel, megelevenedik az utolsó napok képe s akárcsak egy film, úgy perog le lelki szemeim előtt az eddig megtett út s annak előzményei. Parancsot kaptunk s ott kellett hagynunk Udvarhelymegyét. Héjasfalván bevaggoniroztunk, aztán egymásután maradtak el a sinek mentén a szép erdélyi városok és falvak. Kint rohantak a fák és táviró oszlopok kergették egymást, váltókon dübörögtünk át és jelzők mellett siklottunk el. Állomások

jöttek és hidak mentek, alagutakon bujtunk át és kilométereket hagytunk magunk mögött. Kiskapus, Felvinc, Székelykocsárd egy pillanatra felvillannak emlékezetemben Kolozsváron szomorú emlékek győrtötek, Nagyváradon már nem bántam semmit, Debreczenben csak ez volt az óhajom, hogy Szatmárra nappal érjünk. Gőzfűrészen várunk kellett s emlékszem, hogy Polgár hadnagy kétával egy tréfás felírást szerkesztett a tisztikocsira. Szatmáron szomorú volt sok Ludwig baka: nem várták a hatvanötösöket. Talán nem tudták, hogy jövünk! Aztán újra nekivá-gott vonatunk a messzeségeknek, elhagytuk Királyházát, Mármaros-szigetet, Visó völgyön ránkborult az est és már mindjárt hajnalodik.

Ez tehát ami volt. A múlt. A jövő csak messziről derengő érzések távoli ködéből rezeg felém. Ki tudhatná, hogy lesz s mi lesz?

Világosodni kezd. Amint a sötétség lassan eloszlik, gondolataim is tovatűnnek. Már nem követelnek, nem sürgetnek, egymás-

tartották állásukat. Polnisch kapitány helyzete azzal súlyosbodott, hogy legénységének már csak $\frac{1}{4}$ részével rendelkezett, tisztok pedig egy-kettő kivételével — akik hathatósan támogathatták volna, nem voltak már. Részben harcképtelenek lettek, részben fogságba jutottak.

Az állást Polnisch százados vezetése alatt az utolsó pillanattig tartottuk.

Az ellenség a Jutrena-Gorá-ról tehát hátulról óriási tömegekben nyomult a vasuti töltés felé.

Ugyancsak balról és északra Jamnicától hatalmas ellenséges erők hömpölyögtek a pályatest irányában. Az elfogatás veszélye fenyegetett. Pár pillanatnyi habozás is fogságba juttatta volna az összes emberünket. De Polnisch kapitány még e válságos helyzetben is megőrizte nyugalomát. Kiadta a parancsot, hogy kövessük és minden ember parancsába, akaratába és tudásába vetett bizalommal követte.

Az ellenség körülbelül 30-40 lépés távolságban üldözött bennünket. Ki voltunk téve a gyalogsági tűznek. Az oroszok kézi-

gránátokkal dobáltak és „Stoj”, meg „nasat” kiáltásokkal akartak megállásra bírni. Részben futva, részben csuszva sikerült Polnisch századosnak embereit ebből a veszedelmes helyzetből kimenteni. Ez alkalommal alig vesz-

tettünk 2-3 embert, de az ellenségnek annál nagyobb volt a vesztesége, mert a jól fegyverezett és iskolázott legénység Polnisch kapitány parancsára 10-15 lépés távolságról újra és újra lőtt rá, nagy kárt okozva neki.

Orosz hiv. jelentés a stanislai nagy csatáról.

Entente lapok a 15. gyaloghadosztály harcairól.

A stanislai csata évfordulója alkalmából nem tartjuk érdektelenségnek közölni, hogy mit irt a véres csatáról az orosz hivatalos jelentés és mint vélekedtek róla az ellenséges lapok. Sokan vannak ugyanis, akik nem látják tisztán a csata eseményeit és nem képesek felfogni, hogy minő áldozatok árán védte a 15. gyaloghadosztály — ennek kötelékében pedig a 65. gy. ezred a rábizott állásokat. Az orosz hivatalos jelentés tudtul adja, hogy a hadosztály teljesen elvérzett a három napos csata rettenetes erejű tüzeiben, ennek köszönhetően az oroszok, hogy a harmadik napon sikerült áttörniök a teljesen tönkretett állásokon és erősen megfogyatkozott, kimerült védők ritka sorain. Sokan vannak még ma is, akik azt beszélnek, hogy a stanislai csatában sok emberünk került fogságba, álljon itt cáfolatul az orosz hivatalos jelentés, mely a következőket mondja a csata harmadik napjáról adott beszámolójában:

„... a 15-ik gyaloghadosztály és német hadosztály sánalomramélto roncsait sikerült csak a front mögé szállítani.”

Hasonló szellemben irtak a francia és orosz lapok, amiket fogoly tisztjeinknek minden egyes alkalommal felolvastak.

A hivatalos jelentés eredeti szövegét *Marosi* Sándor hadnagytól sikerült megszerezniünk, aki nemrég tért vissza orosz fogságból. Ez a jelentés értékes dokumentuma lesz a csata történetírójának.

után maradnak el tőlem. Kinézek az ablakon. Azt hiszem, már átjöttünk a határon. Most két gyönyörű viadukton haladunk át. Szeretnék kétfelé vállalni, hogy mindkét oldalon gyönyörködhessek a hatalmas ívek merész konstrukciójában. Aztán dombos táj következik, hol már maradandó nyomot hagyott az oroszokkal vívott küzdelem. Teljesen tisztán láthatók az orosz állások, a mieink is szépen felismerhetők. Futóárkok szaladnak itt-ott, földött deckungok látszanak közel s távol. Most egy alagut jön. Azután még egy hosszabb. Amint ebből kiejünk, baloldalt meredek sziklafal tör az ég felé, lent a mélyben pedig egy csendes, sima zöld tükörlap: A folyó. Szinte bánt, hogy nem fényképezhetem le, oly szép. Worochta állomása után egy gyönyörű templomot látok. Csinos, szép építmény, színes tornyocskákkal, palatetővel. Regényes képet nyújt. A gyermekévek jutnak eszembe, mikor kőkockákból a színes mintaképek nyomán ilyesmit

építettem. Tatarow után sem veszt a vidék érdekességéből. Ujból egy palatemplom tűnik fel, de a kegyetlen vonat elrobog gyorsan mellette, alig gyönyörködhetek benne. Mikuliczinban tíz percet állunk. Leszállok. Nézem a gépészt, amint igazgat a gépen. Hatalmas masina, fekete teste remegve pihen, hogy újra nekivágjon a messzefutó sinek végtelenjének. Még három gép van közbeiktatva vonatunkon. Jön a pirossapkás szolgálattevő. Valamit mond a vonatvezetőnek... Egy fütty. Megyünk. Itt-ott egy rommá lőtt kastély vagy leégett templom látszik. Jaremce után festői szépségű táj következik. Egy hosszú viadukt, aztán alagut, majd egy csodás mintázatu köztfal, odébb egy gyönyörűséges színes templom, kupolákkal, ragyogó rézdiszítéssel. Mintegy csodavár! Oly remek, hogy szavakat nem találok rá, csak a gyönyörtől értelmetlen hangok, a meglepetés okozta szótrogok hagyják el gyűrött összevisszaságban, zajos törődöttséggel ajkam. Minden regény és szindarab

eszembe jut hirtelen, amiben ilyesmit olvastam, vagy láttam.

Dóra pirotetős faállomását is elhagytuk már, s még mindig visszavisszanézek arra, amerről jöttünk: Magyarország felé. Ugy fáj, hogy vissz a vonat messze tőle, szerencsére a táj szépsége s a vidék érdekessége leköt. Delatyn állomása rommá van lőve. Balra tér egy vasutvonal Stanislau felé. Itt is láthatók az állások.

Kolomeában félórát állunk. Szétnézek az állomáson. Utasok várakoznak. Az előcsarnokban levelezőlapot veszek s megírom. Most kellett először jelekkel beszélnem. Ugy elszomorított, hogy itt már nem értenek meg. Egy személyvonat indul ki, tömve utassal. A lépcsőkön, a vonat tetején s az ütközőkön mindenütt fekvő, álló, lógó alakok, mintha menekülés lenne. Egy kalauz majomgyűségességgel ugrik fel az utolsó kocsis hátsó lépcsőjére. Benézek minden ajtón s ablakon. A távirdata teremben lányok ülnek a gépeknél. Két aranyzinóros tiszt jön beszél-

A II./66. zlj. teljesítménye 1915. máj. 5. — 1917. szept. 10-ig.

Az eredménytelen szerbiai harcok után zászlóaljunk hazánk déli határát, a Szávát biztosította és itt érte annak a híre, hogy hiúszerű déli szövetségünk, az olasz árulóként hátra akar támadni. A szerbiai harctérről az olasz frontra kerültünk.

Midőn a hadüzenet után Olaszország legjobb fiai az Isonzó zöld hullámain át hazánk földjére kezdtek özönlenni, természetes alpesi erődítményeinkben csakhamar harcedzett katonáink rendíthetetlen sorfalára bukkantak. A II./66 a Wochein-on keresztül az uttalan Bogatin jeges ormain ment előre, s 1915. júl. 3-án kapta a parancsot, hogy a Mozlivoh-ért, Tolmein kulcsáért vivott s

már kritikussá vált harcokban részt vesz, hogy a behatolt ellenséget visszavesse. Még mielőtt a forró juliusi nap utolsó sugarait vetette volna a Mozlivoh ormaira, a II./66 vitéz Kotsányi Ödön parancsnoksága alatt mint győztes állott a visszafoglalt magaslaton. Ezen szép siker néma tanui, a Bersagliere vértől piros Isonzó hullámok a tenger felé siettek. E fényes győzelem után a zászlóalj 1916. júl. 1-ig a 3. hegyi dandár (Geraber tábornok) kötelékében, az összes ezidőben vivott Isonzó csatákban első sorban a Molivoh, Vodilvoh, Sleme magaslatain dicsőségteljes részt vett. Mint a tolmeini hídfő hűséges, sziklaszilárd védője az 50. hadosztálynál a lehető legjobb hirtelt szert, melyet Kotsányi őrnagy a „tolmeini oroszlan” (20/4 1916) elmenetele után utódja, Rátvay őrnagy rendkívüli mértékben növelt. Mindazon teljesítmények részleteit, amelyeket a zászlóalj két éven keresztül a tolmeini hídfőnél — ebből 8 hónapig szakadatlanul a Mozlivoh-on, az ellenségtől csak 20 lépésnyire keresztül vitt, a világháború történetírása fogja megörökíteni s a II./66 döntő fontosságú, elismert

teljesítményeinek külön fejezetet fog biztosítani.

1916. júl. 1-én a zászlóalj a 2000 méternél nagyobb Konmagaslati állásait vette át, hol 11 hónapon keresztül a néhány lépésre levő legjobb olasz hegyicsapattal állott szemben. Megmutatta itt is, hogy a csapat jó szelleme, bátorsága és kitartása csodákat mivelhet. Az ellenség minden vállalkozása, bármily nagyarányú is volt, céltalannak bizonyult, s teljesen meghiusult. Azonban még más, a szőszegő olaszoknál is nagyobb ellenség ellen kellett küzdenünk: a hó és jég ellen, 2000 m. magasban az alpesi tél minden borzalmassága ellen.

Leírhatatlanok ezek a hatalmas hőtömegek, szinte mesébe illő, amire mi visszaemlékezhetünk: Decembertől májusig távol a napvilágtól alagutakkal, kavernákkal, barlangokkal keresztül-kasul furt hórétegek alatt teljesítettük kötelességünket. Gyakran előfordult, hogy három hétig is megszakadt minden összeköttetés a felettes parancsnokságokkal. Aztán meg, ami ellen nincs védekezés: decembertől márciusig a lavina sok hősnök fehér sirja lett.

E nehéz nélkülözésekben oly

getve. Csomagokat cipelnek a hordárak egy gyűjtőhelységbe. Vasutasok sűrögnek-forognak. Visszamegyek az előcsarnokba. Alvó alakok gubbasztnak ládáikon. A kis trafik ablakból rámtéknél a sovány, sápadtarcu lány, akitől a képeslapot vettem, mintha kérdezné: Kinek irta? Kint felharsan az „Einstein”. Megyünk. A mezőn szántógép dolgozik. Zablatownál újra a harctér nyomai ötlenek szemembe. Sűrű drótkadályok, betemetett árkok, katonasírok. Szomorú emlékei sok rettenetes, véres napnak! Most egy leégett téglagyárat látok. Sniatyn után bealkonyul. Most már nem érdekes a táj.

Éjjel 3 óraker Nowosieliczára érünk. Itt kivaggonirozunk. Át kell más szerelvényre rakodni. Álmosan öltözöm fel, s amint leszálok, hideg szél csap meg. Serényen folyik a munka. Lovak, municiósládák, acélsíkok töltik be a rakodó teret. Lassan világos lesz. Messziről egy tolató mozdony trombitáló sipja recseg bele a reggelbe. Megnézem az állomást.

Két peronja van, kétféle felirattal. Pléhtetős, pirostéglás, érdekes épület. A forgalmi iroda ajtajában félméteres jelzőharang csöng. A sineken túl álmosan bujnak össze a nyulánk jegenyék lombjai. Megkeresem az új vonatunkat. Csupa egyforma piros orosz vagon. Személykocsit még a tiszték sem kapnak. Sáros mozdonyok várakoznak pár sennel odébb. Félméteres fahasábokkal van telerakva a tartálykocsi. Nem szénnel fűtenek. Távolabb egy gépház mellett fát vág vagy ötven kínai. A copfjuk kint tartóan alkalmatlankodik, de nem törődnek vele. Nagy szorgalommal dolgoznak. Egy oroszról megtudjuk az okát: Azért oly buzgó, mert méterenkint fizetnek munkájukért. Nemsokára jön egy mozdony, hatalmasat lök rajtunk, egyet recscent s borzasztó rántással elindulunk.

Mamalgán már a mieink vannak szolgálatban. Délben Largaéra érünk. A szomszéd sínparon egy hosszú vonat áll, ami volt foglyaink mennek rajta haza. Egy szakaszvezető

odajön a vagonunkhoz s beszél nekünk az itteni helyzetről. A tisztikocsiban vendégek vannak: Egy orosz kapitány a feleségével. Megkérték a transzportkommandánst, hogy vigye el a szomszéd állomásig őket. A Ludwig bakák gavallérok: még zenével is szolgálnak nekik. Kakas primás ugyancsak kitett magáért embereivel együtt. Azt mondják, hogy az orosz tiszt felesége könnyezett a szép magyar nótákat hallgatva.

Fekete földek terülnek el itt ameddig a szem ellát. Itt-ott szélmalom vitorlája mozog lassu akadozással. Nagyritkán egy kocsit látunk haladni a végtelenbe vesző uton. Romankolicz után egyhangú a táj. Oknicára este érünk. A másik sinen áll egy transzport. A mi embereink. Nincs mozdony, hát itt állnak. Egy gyönyörű park van az állomás mellett. Már szól is a zene ott: Kakas primás hirdeti a magyar nóták szépségét. Kilencor csendes minden, alszik a vonat. A vagonokban szép Magyarországról álmodnak a Ludwig bakák.

gazdag hónapok után a zászlóalj csak néhány napig pihenhetett. A 11. Isonzói csata már aug. 18-án a Lomplotcon-ra szökött, ahol az ellenség már átkelt az Isonzón, és a csepovan-i völgy ellen nyomult. Midőn a válságos harc tetőfokát érte és az első hadosztály parancsnoka (Metzger fmlt) a zászlóaljnak azt a feladatot adta, hogy az előrenyomuló ellenséget az 549-es magaslatról az Isonzóig visszavesse, akkor a II/66 hős parancsnoka, Rátvay őrnagy vezénylete alatt a babérkoszorúba ezt az aranylevelet fonta: „Ti mentettétek meg a helyzetet!” Ezek voltak a vezénylő tábornok szavai. A sajtójelentések és az összes fölöttes parancsnokságok napiparancsai elismerésüket fejezték ki az oly hősiességgel küzdő zászlóaljnak, mely a csatateren a hadosztály parancsnok kezéből kerek 600 ezüst vitézségi érmet vehetett át. A tisztikar magatartása a legfelsőbb helyről szintén méltó magas kiüntetésben nyert elismerést.

Sok jó bajtárs szerény sirfelirata emléke azon sikeres napoknak, miket a II/66 az Isonzó mellett átélt

Jobek Artur, főhadnagy.

Másnap délelőtt tovább indulunk. Délután Bjelczyben vagyunk. Szét nézek. A III. oszt. váróteremben három hatalmas barna cserépkályha van. Képelem, milyen tél lehet itt! Az étteremben egy-egy lézengő vendég. A podgyászter az előcsarnokban sinekből sűrűn összerakott asztallal van ellátva. Sarka gyönyörű ivben hajlik. Együttal korlát is. Florestibe hét órakor érkezünk. Másfél órát állunk Itt is valóságos korzó a perron. Sétáló párok libbennek fel s alá Hallgatják a zenét. Ugy látszik tetszik nekik a magyar nóta, mert nagy csoport veszi körül a cigánybandát. Most egy érdekes nő vonja magára a figyelmet. Mindjárt megtudom ezt is: Egy cirkusz van a városban, ott artistanó. A direktor is itt van. A tisztek beszélgetnek velük. A zenét hallgató csoportban még van egy másik érdekes nő. Fekete ruhája és bársonysapkája van, ép úgy néz ki, mint Verne Nádiája „Strogoff Mihály utazása”-ban.

Éjjel folyton megyünk. Időnkint kinézek, mert igen szép vidéken

Ukrán kaleidoszkop.

1918. május 10-én érkezett a „galambfalvai frontra” a parancs, hogy hadosztályunk Ukrainába megy. Eme váratlan parancs nem egy Ludwig baka lelkében okozott erős lehangoltságot, hiszen mikor a Tölgyes szorosból Galambfalva vidékére kerültünk, mindnyájan azt hittük, hogy az olasz front lesz majd a legközelebbi állomásunk. A Ludwig bakák már egészen beleélték magukat ebbe a gondolatba, amit legjobban bizonyít egyik katonadalunk, mely abban az időben született s mely így végződik:

„Ne sirj, ne sirj olasz császár
csuhajrecede,
Te leszel a hadnagy urunk
puцерje.”

Az olasz frontra épített terveink füstbe mentek, így aztán bizonytalan, vegyes érzelmekkel, borús hangulatban érkezett ezredünk május végén az új, ismeretlen frontra.

Az itteni élet változatosága, a sok eredeti dolog, amit naponta tapasztalunk, no meg a bőséges élelmiszer viszonyok azonban

járunk. Egy helyen hatalmas, meredek sziklafal mellett haladunk el, aztán egy gyönyörű nagy viadukt jön; holdvilág van, elég jól látni a tájat. Remek látványt nyújt az emelkedő pályán erősen dolgozó masina szikrazuhataga, mely eső gyanánt hull le a vonatra s a pályatestre.

Slobodkára másnap délelőtt fut be vonatunk. Itt érünk a fővonalra. Délután háromkor Birsulába érkezünk Hatalmas pályaudvar. Szép nagy állomása van. Amott egy átjáró híd karolja keresztül a pályaudvart. Az első négy sinhez emelt perron van aszfaltból. Ez igen praktikus dolog. Minden állomáson van ilyen, legalább az első sinpárhoz. Mese-szép öltözetű nőket látni. Sokáig állunk, tehát körül nézek. Regénybe illő parkok s kertek mindenféle. A legelegánsabb nők is napraforgót ropogtatnak. Épen berobog az odesszai gyors. Pazar vonat. Ezen passzió lehet utazni. Hármashangu sipja van a mozdonynak. Itt már szépen füttyölnek a gépek. Bemegyek a várótermekbe. Végignézem,

hamarosan megkedveltették a Ludwig bakákkal az új frontot. Mikor ugyanis szabadságomról június 10-én bevonultam ezredemhez s megkérdeztem fiainkat, hogy hogyan tetszik az új front, vigan felelték: „Nagyon élünk, vitéz kapitány ur; itt nem éheznek egy baka sem. Igen nagy fiúk vagyunk itt!”

Idetüzásom alatt, mikor át léptem a határt, igen kellemesen lepott meg az ukrán vasut. A nálunk szinte közhellyé vált muszka „ázsiai állapotok”-ról szóló mesék folytán ugyanis bizonyos borzadályal szálltam fel az ukrán vasutra. Egész elámulottam, mikor beléptem a tiszta, sötétszürke plüssel bevott másodosztályú fülkébe. Nem volt ott letépve az ülésről a bőr, nem volt betörve az ablak. Nem hiányzott egy csavar sem. Minden fülkében négy kényelmes fekvőhely. Itt nem kellett hering módjára utazni libás kofaasszonyokkal, mint ahogy az mostanában ott-hon „háboru van” jelszó mellett bevett szokássá vált. A folyosón

tanulmányozom a berendezést. A forgalmi iroda nagy kényelemmel van berendezve. A távirtdaterem még frényesebb. Egy távirásznő az ajtó közelében áll. Szivesen veszi, hogy hosszan elnézem. Tovább járom megfigyelő utamat. Minden olyan praktikus itt, tömör, erős, mintha örök időre építették volna. Az előcsarnokból számtalan ajtó nyílik a hivatalos helységekbe, váró-és éttermekbe. Kint a parkban egész délután gyönyörködötti Kakas a nótáival az oroszokat. Az est nagyon szép itt. A korzón rengeteg ember, csudaszép nők pompás öltözetekben. Ivlámpák szórják kéken izzó sugaraikat. Tündéri kép! Mintha szindarab lenne! . . .

Az éjjelt itt töltjük. Reggel tovább megyünk. Másnap délben Goltára érünk. Behaladáskor a Bug folyóban gyönyörködünk. Az állomáson nagy sürgés-forgás. Fagylaltárusok jönnek. Szép fehér kenyereket árulnak az asszonyok. Mikor tovább megyünk áthaladunk a Bug hidján. A folyón csónokok libegnek. Vasárnapi idilleket látunk. Egymásután ugrálnak

sem kellett ezer koffer és száz tiszti szolgálja fejére taposni, ott egy lélek sem tartózkodhatik. Legénység és népség nem utazhat itt második vagy első osztályon a nálunk divó „annyi baj legyen” jelszó mellett.

Itt mindenki csak azon az osztályon utazhat, amelyre jegyét váltotta. Igaz, hogy a III. és IV. osztályban is fekvő hely van mindenkinek, fapriccsek egymás felett.

Amint lefeküdtem kényelmes pamlagszerű fekvőhelyemen, szemembe ötlött a fejem mellett levő villanyos csengő gombja. A „Nyomd meg a gombot” nótá szuggeráló hatása alatt azonnal megnyomtam a csengőt s kíváncsi voltam, hogy mi lesz. Egyre belépett egy vasuti altisztfele s párolgó teát hozott tálcán. Egy másik ember mögötte süteményekkel kínál meg. Amint megtudtam, minden 2-3 kocsinak van ilyen kiszolgáló személyzete, mely egyben a rendre is ügyel s megakadályozza, hogy többen szálljanak fel, mint a mennyi hely van. A kocsi-

le vonatunkról az állomáson felkerekedett potyautasok. Mind olyan ügyesen ugrik le, mintha ez lenne a foglalkozása. Most egy falábu zenész ugrik le; egy kalauz tanulhatna tőle!

Este hétkor Pomosnáján vagyunk. Négy felirata van az állomásnak. Bejárom az épületet. Tíz perc múlva tovább indulunk. Kilenckor Hoboverankára érkeztünk. Reggel Znaminkán áll meg vonatunk. Tejet árulnak nagy üvegekkel. Kristovkán egy vak koldus tapogat botjával végig a vonat mellett. Már megyünk is. Most igen szép vidéken haladunk. Szélmalmok rozoga vitorlái kalimpálnak a levegőben, gyárkémények nyulnak itt-ott a magasba. Egy városhoz közeledünk. Messziről csillog rézgömbökkel diszitett temploma ott egy másik templom

Megint egy . . . Most egy nagy kanyarban robogunk, . . . merész ívelésű viadukton megyünk át. . . Félkörben körül futjuk a várost. Ott egy nagy széles utca. . . Itt is egy . . . A váltókon zökkenünk már s benn vagyunk Alexandria-Chersonhaia-állomáson. Vörös téglapépület, nagy pályaudvara van.

mindenütt a legpedánsabb rend uralkodik. A toalett is mesésen tiszta s ami nekünk szinte lehetlenségnek látszik, a mosdóban viz is volt, mellyel reggel kényelmesen megmosdhattunk. Különben mozdó még a legkisebb állomáson is volt. Hatalmas kondérban párolog a meleg víz, a kondér alján csap van, ezeknél az utasok mosakodhatnak. Znamienkán éjfélről reggelig kellett várnom. Három óra felé kitesékeltek s bejött vagy nyolc asszony és forró vízzel felmosták a várótermet.

Mialatt kint sétáltam, csodálkozva láttam, hogy a nagy hangot, mely egy csengetéssel a vonat érkezését, kettővel a beszállást, hárommal a vonat indulását jelzi, szintén tisztogatja egy ember. Akaratlanul is az jutott eszembe, hogy ha ilyen az „ázsiai állapot”, úgy jó volna, ha a mi országunkban is ilyen ázsiai állapotok uralkodnának.

Három nap alatt érkeztem meg Jekaterinoslawba. Amint a Temesvárra emlékeztető hatalmas állomáson kiszálltam, azonnal egy

Kertek veszik körül. Délben már Piatihakon állunk. Délután Werchowcewön járom be az állomást. Egy remek szép étterem van itt. Valóságos télkert. Pazar berendezése van. Kihaladáskor modern váltókat látok. Most már mindenütt követ a Dnyeper folyó. Hatalmas vasgyárat látunk, vagy 30 kéményt számlálók össze, aztán leköti figyelmemet az óriási kiterjedésű község. Hármasszínű fut itt a pályatesten. Két vonattal találkozunk egymás után.

Horajnovára este 7-kor érkezünk. Egy lány megkínál napraforgómaggal. A peronon egy fehér ruhás fiatal emberrel beszélgetünk. Elmondja, hogy ő is katona volt, kétszer sebesült. Kérde tőlem, hogy tiszt vagyok-e. Látva, hogy följegyzéseket teszek, érdeklődik, hogy mit írok. Husz perc múlva gyárak, nagy telepek, kémények közt tovább megyünk. Egy hatalmas templomot látok megint óriási rézhagymákkal. Egy nagy város látszik most. Nagy kiterjedésű gyártelepek mindenütt. . . Pár pillanat múlva megállunk Jekaterinoslaw pályaudvarán.

Szentpétery Károly.

földibe botlottam. A jó öreg, nagy bajszos népfőkelő a magyar szóra örömmel magyarázta, hogy a Báuhofkommendó a harmadik géppuska melletti helységben van. A pályaudvarról kilépve egész sereg szép fiakkert láttam. Mindenik kocsis udvariasan köszönve kínálkozott. Kiválasztottam a legszebb gummikereket. Két remek fekete ló röpitett a nyüzsgő város utcáin a dombon levő laktanyához, a II. pótzászlóalj parancsnokságra. Itt megtudtam, hogy ezredparancsnokságom a Dnyeper tulsó oldalán fekvő gyárvárosban van. A majdnem 1800 méter hosszú, hatalmas Dnyeper hidon át gyalog mentem az ezredparancsnokságra, mely egy Szibériába száműzött gyárigazgató pazar kényelemmel berendezett házában van.

Itt értesültem, hogy feladatunk az országot a bolsevikiektől megtisztítani, az elkergetett és még életben levő földbirtokosokat birtokaikba visszahelyezni, a fegyvereket elszedni, a gabona elpusztítását megakadályozni, az elrablott jószágokat visszaszerelni, szóval a törvényes rendet helyreállítani. Természetesen ez nem megy simán. A bolsevikiek bandákba verődve ellenállást fejtenek ki. Fegyver van elég, hiszen a leszerelés itt úgy történt, hogy mindenki fegyveresen hazament. Most is majdnem minden férfi katona ruhában jár. Egy udvaron csodálkozva láttam, hogy egy asszony katonai mozgókonyhában ruhát főz. Megtudtam, hogy az ura kocsis volt a háboruban s mikor vége volt a harcnak, a néhány száz kilométerre eső frontról egyszerűen hazahajtott a mozgókonyhával.

A cseh-tót hadsereg töredékei is segítik a bolsevikieket. A múltkor 18 ilyen hazaárulót kötöttek fel a II. zászlóalj parancsnokság laktanyájának udvarán. A hóhérok önként jelentkező bakák voltak.

Az ezredünk által megszállott terület három kerületre van felosztva. Minden kerület élén egy zászlóaljparancsnokság áll. A fent leírt feladatok megoldására egyes századok lesznek a falvakba gépfegyverrel és táborigyűekkel kikülönítve s ezek azután

a megjelölt helyen a rendet vaszigorral helyreállítják

Akiknek vagyonuk van, azok megváltóként, örömmel fogadják csapatainkat. A zavargó elemeknek természetesein terükre vagyunk, ezek gyűlölnek bennünket.

Ennek jellemzésére elég utalnom az „Az Est”-ben már megjelent hirre, hogy egy fél századunkat 500-nál több bolsevik körülfogta. A megtámadott kis csapat 18 órán keresztül hősieken védte magát, de löszere elfogyott s a bolsevikiek felkoncolták. A büntető expedíció természetesen nem maradt el. Az illető falut teljesen szétlőttük s felgyújtottuk.

A földbirtokosok naponként jönnek segítségért hozzánk. Trockij és Lenin urak bizonyára elképpednének, ha látnák, hogyan néznek ki az ő tanaik a gyakorlatba átültetve. Az ő tanítványaik egyszerűen mindent elrabolnak, hogy maguk ülhessenek bele az illető birtokba. Műkincseket, könyvtárakat stb., ami az ő paraszt szemükben értéktelen, elpusztítanak. Vezérük beül a kastélyba s minthogy dolgozni egyik sem akar, a környék fosztogatásával foglalkoznak. Rablások, gyilkosságok, gyújtogatások napirinden vannak.

Egy alkalommal a vadász-század kiment a közeli Czapli nevű faluba ártalmatlanná tenni egy bolsevik bandát, mely az ottani földbirtokos kastélyába befészkelte magát s az egész környezet bizonytalanságban tartotta. A banda vezérét, Iván grófot (amint bakáink elkeresztelték) még ágyban találták. Hosszas vallatás után előkerültek a fegyverek. Iván gróf talpa alatt égett a föld; szökni akart, de éber őrségünk lelőtte. Így a földbirtokos is visszatérhetett.

A század még egy hétig dolgozott a vidék megtisztításán. Diez főhadnagy, a század parancsnoka igen nagy tekintélyre tett szert a faluban, hogy a rettegett Ivánnal ily summásan elbánt. A nép mindenben az ő tanácsát kérte.

A humoros jelenetek egész sora következett. Egy asszony arra kérte Diez pajtást, hogy az urát, aki megcsalja s amúgy is

bolsevik, legyen szives agyonlőni. Más asszony meg amiatt emelt panaszt hogy az ura visszatért a Kaukázusból és másik asszonyt hozott magával. Kérte ezen nő elpusztítását. Egy fiatal jegyespár házassági engedélyért fordult Diez főhadnagyhoz, aki az engedélyt meg is adta, miután a fiatal pár biztosította őt arról, hogy jól fognak élni, mivel már egy éve tökéletesen ismerik egymást és igen meg vannak elégedve egymással.

Hegedüs főhadnagy a műszaki századdal egy másik faluban járt ugyanilyen küldetésben. Ott is annyira megtisztelték, hogy a községi tanács az ülésekre meghívta s az elnöki székbe ültette. Mikor a század egy pár nap múlva bevonult, egy szép napon deputáció jött Hegedüs főhadnagyhoz, hogy legyen szives a másnapi ülésen elnökölni. Ha már oly igazságosan elrendezte a halászatot s a rablott jószágok visszaadását, szeretnék, ha még a földelosztást is megcsinálná nekik.

Az Ukrán falvak igen szép, változatos képet nyújtanak. Vagy 50 szélalmot olvastam meg Kamionka faluban s közvetlen környékén. A szántó földeken is, ameddig a szem ellát, mindenütt találni szélalmokat. Pedig a szem jó messze lát itt, mert sehol sincs hegy. Mindenfelé gabonával bevetett földek. Erdő nem látható egyáltalában. A nép száritott s vályog formába préselt trágyával fűt. Minden falusi udvar tele van ilyen fűtőanyaggal. Most már készítik télire. A kerítések ugyanily anyagból készülnek, de föld van keverve hozzá. Nem valami szép látványt nyújtanak.

A széles utcák mentén apró vályogházak kuporognak. Csak a falu közepén találni szebb házakat. Hatalmas téren vannak a szebbnél-szebb kupolás templomok, mellettük a községháza, paplak és iskola. Pléh-fedelű szép épületek.

Expedíciónk alatt többnyire ezeket az épületeket foglaltuk le tisztai lakásoknak. Az iskolákról példát vehetnének minálunk. Középen széles folyosó, egyik oldalán a tanító lakása, a másikon

2–3 világos tanterem. A községházán is van 2–3 tanácsterem nagy asztalokkal, mindeniken számológép, amilyen enlista korunkban tanultuk az egyszerűt.

Minden szoba sarkában szentkép. Az atyuska képe is meg van még, de a szekrény tetején, lefordítva rezervában.

Csak a levegő tűrhetetlen a szobákban. Valamennyi ablaktábla légmentesen be van ragasztva papírral. Mikor egy helyen felszakítottam nagynehezen az ablakot, a tanító majdnem sirva panaszkodott, hogy télen nagy a hideg, fa nincs, megfagynak, ha be nem ragasztják az ablakokat.

Ezt a módszert különben a városi intelligencia is követi. Ezt tapasztaltam itteni lakásomon is. Itt még valami barnás folyadékot is találtam poharakban az ablak közt. Kérdőzködésemre az ukrán ezredparancsnok azt a felvilágosítást adta, hogy az a folyadék a jégvirágok képződését akadályozza meg az ablaküvegen.

Az ukrán ezredesről juteszembe az ukrán hadsereg, mely nem létezik. Ez is ukrán specialitás. Az ezredtörzsek már meg vannak, de az emberek nem igen akarnak önként jelentkezni. Szóval a gomb már meg van, csak ruha kell hozzá. Ha addig kell itt maradnunk, míg az ukrán hadsereg megalakul, akkor félek, hogy még béke-garnizonunk lesz itten.

Azt mondják, igen olcsó itt minden békében. Persze most semmi sincsen. S ha van is valami a boltokban, az megfizethetetlen, legalább is a mi gázsinkból. Mert mi katonák úgy vagyunk, hogy mialatt mások ott-hon milliókat szereznek, mi legfeljebb háborus tapasztalatokat szerezhetünk, de azt annál bőségesebben vagy golyót.

Pénz van itt mindenféle. Persze csak papír. A jó Isten sem ismeri ki magát. A cári pénzt szeretik a legjobban. Van aztán Keresztki bankó, ukrán bankó. — Egyes városoknak (pl. Odessa, Jelisavetgrad) van külön városi pénzük, de ez csak ott érvényes. Itt legfeljebb fidibusznak jó. Fi-

zetnek hadikölcsön szelvénygel is. 2 koronáért általában 1 rubelt adnak, de elfogadják a Ludwig Baka ujsághoz szükséges 2 filléres tábori postabélyeget is, valamint 10 filléres levélbélyegünket. (Az orosz váltópénz is ilyen bélyegalaku.) Fő, hogy kép legyen rajta s valami szám.

Tekintettel a pokoli hőségre, a leglátogatottabb most a Dnyeper partja. Ott hemzseg most a sok nő és férfi. Ugy látom, itt a nők nem kötik magukat ahhoz, hogy só legyen a vízben, mint a mi hölgyeink, mert megfürödnek az édes vízben is a férfiakkal közösen. Azaz nem egészen közösen, hanem 100—150 lépéssel távolabb, mint mi, de teljesen Éva kosztümben. Sőt Éva ós-anyánkon is tullicitálnak, mert még a fügefa levelet is mellőzik. Mamák mossák gyermekeiket, felnőtt lányok futkosnak a parton úgy, ahogy az Isten megteremtette őket. De ha egy kíváncsi férfi közéjük uszik, akkor megragadják és úgy a víz alá merítik, hogy elmegy a kedve újabb kirándulástól.

Aki egyébként az itteni hölgyek szokásairól akar tudni egyet-mást, vagy intimebb dolgokra lenne kíváncsi, forduljon bizalommal Fábry pajtáshoz, vagy Pityuhoz a telefonon, ez az ő ressortjukba tartozik.

A sok idegen, ujszerű, tarkabarka benyomástól szinte elkábulva dülök le esténként pihenni. Kinyitom az ablakot ágyam mel-

lett s hallgatom Kovács szakaszvezető gyönyörű tárogató szólóját. Kinézek az ablakon: Lent látom a szuronyos őrt. Léptei egyhanguan kopognak. Kedves kenyeres pajtás, a te gondolataid is biztosan ott járnak ilyenkor ahol az enyéim: Az édes otthon körül!

Azt hiszem, ilyenkor minden Ludwig baka haza gondol. Vajjon a lefagyott termésből kihajt-e még egy új hajtás, lesz-e belőle valami? Vajjon a háboru véres orkánjából képes lesz-e kihajtani valaha a béke olajága?

Az esti szellő lágyan suhan el a Dnyeper zugó habjai felett és viszi haza a tárogató melabus szavát: „Nem kell nekem a világon semmi, csak még egyszer tudnék haza menni. Csak még egyszer lehetnék te nálad, párnám lenne puha, fehér valad.”

És a lágy szellő szárnyán hazaindul a Ludwig bakák üzenete, belopózik a muskátli ablakon, körülengi lágyan szeretteinket, elmondja nekik, hogy minket nem szédít meg az itteni vig élet tarka-barkasága, lágyan a füleikbe zengi azt, amit a tárogató olyan fájdalmasan sir bele a sötét éjszakába:

„Hazamba vágyom, Duna-Tisza partja vár
Szebb ott az élet, szebben dalol a madár”

Greiner Béla,
százados.

Honvágy.

Pest, Pest, te drága város,
Ha tudnád, milyen káros
E sóvárgó epedés,
Mely a szívemben érted
Remeg és
Ugy epszet,
Hogy majdnem szétrepeszt! . . .
A két csak akkor járt át,
Hogyha tapostam a járdát,
Vagy ha sétáltam a
Friss levegőn a fasorban,
Most pedig itt kell járnom
Térdig a porban! . . .

Kétértelműen.

Javában folyt a sorozás
Egy teremben épen
Mikor egy színész oda
— Nem tudni miképen —
Benyitott.
Kissé zavartan
Simitgató haját,
De aztán csakhamar
Igy vágta ki magát:
— Bocsánat, talán . . .
(S itt arca fölragyog)
Alkalmatlan vagyok!?! . . .

Kedves Ludwig Baka!

Bizonyára ismerik már a Szerkesztőségben is a „magocskát”, az oroszok nemzeti csemegéjét. Körülbelül úgy nézne ki, ha szeme volna, mint nálunk a napraforgó mag, csak jóval nagyobb.

Husz kopekért annyit adnak belőle, hogy három órán át patogathatja az ember. (Kitűnő unalom űző!) Jóllakni nem lehet vele. Egy baka már kipróbálta, négy napig ette egyfolytában, s a negyedik nap este összeesett az éhségtől. Rosz nyelvek azt

mondják, hogy az itt található készletet a magközpont el fogja rekvirálni. Mielőtt ez megtörténne, én is szeretnék enni belőle egy keveset. Am azt hallom, hogy csak jegyre adják.

Nagyon szépen megkérem kedves Ludwig Bakát, legyen szíves a Szerkesztői üzenetekben nekem „magtalan” jelígre megüzenni, hol kaphatnék egy negyedkilo magocskát vásárlására jogosító arcképes igazolványt? . . .

Egy tisztiszolga.

Megoldás.

Már én arról nem tehetek,
Hogy tejet inni szeretek.
Most is innék, de nincsen;
Nincs nekem annyi kincsem
Amennyin itt vehetnék
Egyebet mit tehetnék
Hát, hogy irok Lampelnek,
Vagy Singer és Wolfnernek,
Hogy címemre utánvéttel
Kemény tokban, bőrkötéssel
(De küldjön egy szép adagot!)
Küldje el a
„Dada” című szindarabot! . . .

Ssikár.

Ludwig bakák legendája.

A stanislai csatában elesett hőseink emlékére.

Előhang:

Mint kis madár ágról-ágra,
Szállj kis regém szájról-szájra.

I.

Bömböl a sok ágyu, kattog a géppuska,
Kacag a vén halál, dáridója van ma.
Kerenszki, az angol fizetett szolgája
Parancsot kapott, hogy jöjjön támadásra.

Hozott ezer ágyut és más harci eszközt,
Tízszerrannyi muszkát állítot fel szemközt.
A halhatatlanok büszke légióját,
A halálfejesek-vitéz zászlóalját.

Tartott pergő tűzünk három nap és éjjel,
Repült sok vas madár bugva szerte széjjel.
Acélból volt bőrük, rézből hegyes csőrük,
Nem maradt szántatlan egy csepp hely sem
[tőlük.

Tépték szakították Ludwig-bakák testét,
De nem oltathák ki halhatatlan lelkét.
Rohamoztunk ott bár nappal is meg éjjel,
Nem birkózhattunk meg magyar vitézséggel.

Csapataink sokszor hevesen támadtak,
De ők mint a sziklák rendületelen álltak.
Vagy mint bőszerű fúriák elborítva vérrel
Ugy rohantak reánk s üttek szerte széjjel.

Végre mégis győztünk! Harmadik nap délre
Mikor már mind kifolyt Ludwig-bakák vére,
Csak csonka tagjaik heverték ott árván,
Mégis csak betörtünk nagy áldozat árán.

... Igy vallotta hívon Fedorovics Márton
Szuronyos örök közt a hadbírószágon,
A szemét még ott is egyre el-takarja,
A véres kezeket látni nem akarja.

A Ludwig-bakának még messzebb szállt híre.
Nemcsak karja acél, s gyémántból van szive,
De holta után is jaj annak ki bántja! . . .
Ez a Ludwig-bakák hősi legendája!

Harc tér, 1918. április hó.

Tudta, hogy szembe a Ludwig-bakák állnak
Kik mindegyikére tíz muszkát számlálhat.
Mert gyémántból van a Ludwig-baka szive
Acélból a karja . . . Messzi is száll híre.

Véres nagy csata volt, küzdöttek a hősök,
Mint egykor a dicső honfoglaló ősök.
Magyar virtusnak nincs a világon mása
Im egy ellenségünk saját vallomása:

II.

Rémes volt a látvány! Im, a csonka kezek
Véres ujjakkal égnek meredeztek.
A véres ujjak mind-mind öklöbe szorultak
És a kemény öklök mind-mind megrándultak.

Hogy aztán mi történt, nem emlékszem rája,
Futottam, mert üzött csonkakezek átka.
Csak arra emlékszem, csak azt tudom kérem,
Mikor két kozák-kar megrázott keményen.

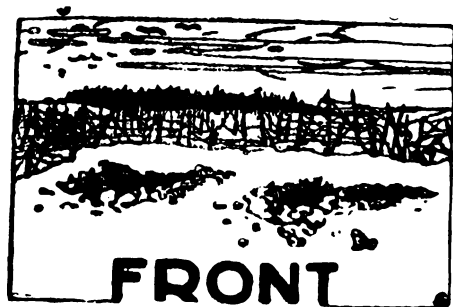
Amint imádkoztam hátul, egy utfélen,
Szűz anyánk szobránál s könyörögve kértem,
Hogy szabadítson meg engem a gonosztól,
A véres öklöktől, a néma átoktól.

Nem akartam szökni, nem vagyok én gyáva,
Jaj! de fogott rajtam Ludwig-bakák átka.
Véres ökleiket szemem egyre látja,
Nincs már háborunkon Istennek áldása! . . .

III.

„Szurjátok ki szemét!” – így ítelt bírása, —
„A csonka kezeket többé sose lássa!”
. . . De hiába veszett el szeme világa:
Ludwig-bakák öklét ezután is látta.

Greiner Béla,
százados.

— **Möller alezredes szabadságon.** Möller Károly alezredes, ezredparancsnok múlt hó 20-án két heti szabadságra utazott, amely idő alatt egyúttal a pótzászlóaljat is meg fogja látogatni. Ezredparancsnokunk július 31-én tér vissza a tábori ezredhez, addig az ezredparancsnoki ügyeket Guha Rudolf alezredes látja el.

— **1916. július 3. — 1918. júl. 3.** Ez a két datum két évet jelent. Azt a két évet, amelyet Möller alezredes a 65-ik gyalogezrednél eltöltött. 1916. július 3-ikán a legsúlyosabb viszonyok között, válságos időben bizta meg a hadsereg főparancsnokság az ezred vezetésével és azóta szakadatlan és fáradhatatlan munkával azon volt, hogy az ezred jóhírnevét megalapozza és emelje. Nem tulozunk, amikor azt állítjuk, hogy a hatvanötösökből Möller alezredes „csinált ezredet”, az ezred érdekeinek szentelt céltudatos tevékenységgel és páratlan munkabírással. Büszkén állunk meg az ezred háborus történetében eme nagyon jelentős határkö előtt és szívből visszonozzuk azt a megkapó üdvözlést, melyet ezredparancsnokunk szabadságra utazása előtt következő parancsban juttatott az ezrednek:

„Július 3-án két éve lesz, hogy a hadsereg főparancsnokság megbízott a 65. gy. e. parancsnokságával. Mivelhogy július 3-ikán nem leszek az ezrednél, már most köszönetet mondok az ezred mindenegyres hozzátartozójának a két háborus esztendő alatt végzett munkáért, amellyel az ezrednek látható becsületet sikerült szereznem.”

Kinevezés. Ófelsége tart. főhadnagyokká nevezte ki Dr. Simon Mózes, Dr. Szabó Sándor és Leuchtmann Gyula tart. hadnagyokat.

Főorvossá Dr. Filipovics Lajos segédorvost.

Hadnagyokká Fazekas József, Schwartz Arthur, Kulits Kálmán, Zimmer Miklós, Schneider Ferenc, Weiszhaus Sándor, Krajnik Miklós, Fogarassy József, Lefkovic Ignac, Szabó István, Molnár Géza, Fischer Ferenc, Kadler József és Feldmann Ferenc zászlósokat.

Ezredparancsnokságunk zászlóssá nevezte ki Ember Rudolf, Leszl József és Rimár István hadapródjelölteket.

Elöléptetés. Petruch Basil törzsőrmestert tiszthelyettesé léptette elő az ezredparancsnokság. Palánkay Sándor, Fleischer Vilmos, Diamant Sándor, Balázsovits József önkéntesek hadapródőrmesterré léptek elő.

Szabadság. A tábori ezredtől a lefolyt időközben szabadságon voltak: Mathé Miklós tábori lelkész, Dr. Albert Ármin főorvos, László Ede főhadnagy, Steinig Venczel és Hirt János hadnagyok. Jelenleg szabadságon vannak: Springer József tábori lelkész, Tilzer Richard, Diez Günther, Gotthard Kornél, Katona Sándor, Kemény Tibor, Hegedűs Sándor főhadnagyok; Krajnik Miklós, Fodor Péter, Kovács György hadnagyok, Resch Lajos, Bergenthal Miksa zászlósok és Klicka József karmester.

— **Tábori csendőrség.** Miután a rend fenntartása éberebb szolgálatot igényel, ezredparancsnokságunk az ukrán viszonyokra való tekintettel ezredtáboricsendőrséget állított fel, melynek parancsnokává Gött Ede hadnagy ezredtölmácsot nevezte ki.

— **Áthelyezés.** Máthé Miklós ezredünkhöz beosztott és Molnár Gyula az újhelyi katonai állomásparancsnokságnál működő — református tábori lelkészeket a hadügyminisztérium kölcsönösen áthelyezte. Őszinte sajnálattal vesszük tudomásul Máthé Miklós távozását, aki mindnyájunk rokonszenvét s szeretetét élvezte s működése alatt körünkben sok jó baráttra s tisztelőre tett szert.

— **Bevonulás.** Weisz Géza főhadnagy betegségéből felépülve bevonult a tábori ezredhez s

átvette a 10. század parancsnokságát. — Szóbel Izidor főhadnagy bevonult és az ezredtörzsnél mint hadikölcsön jegyzőtiszt működik. Petrik József hadnagy tanulmányi szabadságáról bevonulva a 2-ik század parancsnokságát vette át. — Ugyancsak tanulmányi szabadságról tért vissza Lukács Imre e. ü. hadnagy, aki a III. zászlóalj orvosfőnöki teendőit látja el és Havas Leopold e. ü. zászlós, aki a III. zászlóalj segédhelyén teljesít szolgálatot. Nikifor Ilica zászlós bevonult a 15-ik pótzászlóaljtól és a műszaki századhoz osztották be.

Vezénylés. Jászay Sándor főhadnagyot két hónapra a pótzászlóaljhoz vezényelte az ezredparancsnokság. Dócsy Imre hadnagyot a kiképzőcsoporthoz, Fodor Arthur főhadnagyot és Prandl György zászlóst Krakauba az állomásparancsnoksághoz vasúti tanfolyamra, Fullmann Manó zászlóst a 15. hadosztály őrszázadához, Leide Erich zászlóst Odesszába a rohamtanfolyamra vezényelték. Sándor Ferenc tiszthelyettes, ki két éven át vezette a telefonszakaszt a tábori ezrednél, hosszú frontszolgálatára való tekintettel a pótzászlóaljhoz vezényelte az ezredparancsnokság.

Fölmentés. Makkay Barnabás főhadnagyot, akit ezredparancsnokságunk nemrég a pótzászlóaljhoz vezényelt s aki a polgári életben egy miskolci pénzügyi főtisztviselője, a hadügyminisztérium a hadikölcsönjegyzés idejére a katonai szolgálat alól fölmentette.

— **Dicséreték.** Möller alezredes ezredparancsnok ezrednapiparancsban elismerését fejezte ki a június 12-től 17-ig tartó vállalkozás összes résztvevőinek. Különösen kiemelte Kemény Tibor főhadnagy tetteképeségét és ügyességét. Ugyancsak a napiparancsban kapott dicséretet Lehotay 2-ik századbeli gyalogos, akit a dandárparancsnok is megdicsért erélyes fellépéseért, Diez főhadnagy kajdári működéseért, dr. Hercz hadnagy pedig Piotowkában elért sikereit. Gött hadnagyot fáradhatatlan, félelmet nem ismerő tevékenységéért,

Klicka karmester pedig sikeres, műértő munkásságáért.

Szerkesztőségi hírek. Greiner Béla százados, első ezredsegédtiszt, lapunk felelős szerkesztője szabadságáról visszaérkezett. Grünwald Nándor hadnagy, főszerkesztőnk 3 havi szabadságot kapott az ezredparancsnokságtól jogi szigorlatainak letételére. Távolléte alatt a szerkesztői teendőket Szentpétery hadapródjelölt, segédszerkesztő végzi.

— **Három katona.** Aranymező körjegyzője a következő átiratot intézte ezredparancsnoksághoz:

„A folyó évi május közepén megejtett requiráláshoz Aranymező és Csokmány községek támogatására fenti parancsnoksághoz tartozó Györkös János szakaszvezető, Bekfi István, Bozsár Ferenc és Bucsán Mihály gyalogosok voltak kirendelve.

Tekintettel arra, hogy ezen requirálástól úgy a fentjelzett községek, mint a járás, illetve Szolnok-Doboka vármegye s talán egész Magyarország erős politikai incidenstől lett megkímélve, emellett pedig különösen az egyes községek mérhetetlenül kellemetlen anyagi helyzetűtől és erős anyagi károsodástól szabadultak meg, s midőn a fent névszerint felsorolt katonák ezen helyzetet átérzve és a kérdés fontosságát megértve kötelességüknek emberfeletti erővel, lankadatlan kitartással és fáradtságot nem ismerő szorgalommal tettek eleget akkor, midőn a rossz indulattól és a magyarság elleni gyűlölettel telített tökéletlenséggel átitatott furfangos szláv nemzetiségű lakosság által elrejtett gabonát farakások alól, földből stb. kikutatták és a hatóság rendelkezésére feltárták, nem mulaszthatom el, hogy a tekintetes parancsnokság figyelmét ezen derék emberekre fel ne hívjam és hogy irántuk érzett tiszteletemnek, szeretetemnek és dicséretemnek ez uton kifejezést adjak.

Hazafias kötelességet vélek teljesíteni akkor, mikor a tek. parancsnokságnak is köszönetet mondok, aki embereit úgy képezte ki, hogy ilyen válságos pillanatban nemcsak a fegyveres ellenséget győzi le dicsőségesen, hanem amikor az országnak a sorsa bensőleg

van veszélyeztetve, akkor is az ő megértésük és a tek. parancsnokság által beléjük nevelt kötelességérzetük s hazaszeretetük az egyedüli mentőbástya.

Fogadja a tek. parancsnokság hálás köszönetünket, mert amely országnak sorsa ilyen parancsnokság által vezetett és úgy kiképzett katonaság kezébe van letéve, annak az Isten kegyelméből élni és uralkodni kell mindörökké.”

Ezredparancsnokságunk az átirathoz napiparancsban alábbi záradékot fűzte:

Györkös szakaszvezetőnek, Bekfi, Bozsár és Bucsán gyalogosoknak (II. zászlóalj) a legmagasabb szolgálat nevében dicsérő elismerésemet fejezem ki.

Fürdő. Már annyiszor irunk erről a témáról, hogy magunk is unjuk, de hát hiába, az egészségügyi intézmények ép oly szükséges kellekei egy csapatnak, mint mondjuk a proviantura. Nálunk mindkettő mindig meg volt. Csak az a különbség, hogy míg ezelőtt legtöbbször „zenekísérettel” történt a fürdés, most csendben, nyugodtan lubickolnak a Dnyeper hullámaiban a Jekaterinoslawi nagy hid mellett. És bizony nem hiába vagyunk katonák: nekünk ingyen — másnak pénzért. A civileknek, akik otthon fürdőre mennek, súlyos pénzekbe kerül ilyen mesés strandon passziózni. S még hozzá összekötjük a kellemet a hasznossal: A fürdés mellett gyönyörködünk a szép orosz nőkben, kik versenyt süt-kéreznek velünk a homokban. A Dnyeper hús hullámai sokat mesélhetnének, ha beszélni tudnának. Annyi tény, hogy kiveszszük részünket a vízi szórakozásból és igen jól érezzük magunkat, hogy ágyuk és fegyverek nem zavarják meg multságunkat. Legfeljebb a szép nők gyönyörteljes pillantásai hoznak tűzbe, de hát ki irigyelné tőlünk, hogy a sok rossz után ennyi kis jóban van részünk?!

— **Vigasztaló tudat.** A hadnagy földije szabadságra megy. A szabadság letelte előtt a hadnagy egy levelet kap hazulról, hogy a földivel egy kosár szállót küldenek ki a frontra. Elmúlik egy nap, — két nap, de a földi

csak nem akar megérkezni. Pár nap múlva félénken kopogtat valaki a hadnagy ajtaján és — belép a földi

— Hadnagy ur, kérem ne tessék ha . . . tessék . . . nagyon megbocsátani

A hadnagy már sejtí, hogy miről van szó.

— Megbocsátok — de hol a szöllő?

— Ellopták, kérem alázattal . . . Rajta vót a köpönyegem és mégis ellopták. De ne tessék haragudni rám, mert bizony Isten a köpönyemet is ellopták

— **A nagy háboru katonánótái.** (g.) Ezen a címen adta ki Gömöri Jenő, a cs. és kir. 12. gyal. ezr. tart hadnagya a nagy háboru bakanótáinak gazdag gyűjteményét. Egyes ismertebb dalok, főképp az egyes ezredkenél leggyakrabban énekelt bakanóták megjelentek ugyan elszórtan nagyobb lapjaink hasábjain, de ez az első nagyobb munka, amely hangya szorgalommal gyűjtötte egybe és dolgozta fel a bakák lelkiéletéből fakadt és a bakák ajkán megszületett dalokat. 180 oldalnyi terjedelemben 308 bakanótát és néhány értékes háborus verset ismertet a gyűjtemény, amelyet szerzője gondos szakszerűséggel és hozzáértő alaposággal állított össze. Látszik, hogy behatóan foglalkozott a bakalélekkel és a népköltészet legrejtettebb berkeiben is otthonosan mozog. Bizonyoságot tesz erről a gyűjteményhez írott önálló tanulmányának is beillő bevezetése, melyben világos okfejtéssel ismerteti a bakanóták keletkezésének, elterjedésének forrásait, illetve módzatait és helyesen mutat rá erre a jelentős hatásra, melyet a nagy háboru népköltészetünk fejlődésére a bakák fogékony és érzékeny lelkiülete útján gyakorolt. A kötet határozottan hézagpótló és értékes terméke a háborus irodalomnak s mindenki élvezettel forgathatja, akit a szintiszta, hamisítatlan népköltészet és a bakalélek érdekel.

A művészies címlappal ellátott kötet ára 5 korona és rokkantügyi célokat szolgál. Megrendelhető Lampel könyvkereskedésében Budapesten, Ándrássy-ut 21.

— **Sport.** Nem arról akarunk szólni, hogy mi sportolunk, hiszen az régi dolog már, hogy a katonáskodás a legszebb s legjobb sport, hanem arról, hogy az oroszok s különösen az orosz lányok mennyire kedvelnek mindenféle sportot. Igazán gyönyörködve szemléljük néha a mesésen fejlett, erőtől duzzadó, egészséges orosz nőket, amint szenvedéllyel űzik a legkülönbözőbb sportokat. Autóznak, lovagolnak, csónakáznak, igen sok turistát és számtalan kerékpározó nőt látni köztük, sőt még a labdarugást sem veti meg egyik-másik. A sétát is roppant kedvelik, különös előszeretettel rajongnak az esti sétáért. Persze nem velünk vagy legalább is velünk nem szívesen. Minket ellenségnek néznek, pedig mi jó barátságban akarnánk velük lenni minden tekintetben. De hát nem is csoda, ha idegenkednek tőlünk, mikor esténként a fényszóró akkora fényűzést fejt ki a toronyban, hogy megvilágítja a velünk már-már barátságot kötni hajlandó szép ukrán lányokat!

— **Az ukrániai szolgálat.** Ez év február 28-tól kezdve az Ukrainában eltöltött idő frontszolgálatnak számít és a csapatkereszt megszerzéséhez szükséges időbe betudják.

— **Műmellékletünk.** Lapunk jelen számához műmellékletet csatoltunk, melyen új ezredjelvényünket és néhány jellegzetesebb látnivalóját Ukrainának mutatjuk be olvasóinknak. A fényképeket Gloviczky őrmester készítette.

Felkérjük mindazon előfizetőinket, a kiknek előfizetése lejárt, hogy **előfizetésüket megújítani** s az esetleges címváltozást velünk **mielőbb közölni** szíveskedjenek.
K. u. k. Inf. Reg. No. 65.
Ludwig baka kiadóhivatala
Cs. és k. tábori posta 618.

Tüdő tud oroszul. A legutóbbi expedíció alkalmával egy korcsmánál tartott pihenőt ezredünk. Tüdő pajtással találkozáskor megkérdeztem tőle, hogy megy az orosz beszéd?

Már jobban tudok oroszul, mint németül! feleli öntudatosan Tüdő. (Németül csak ennyit tud: nix dajcs!)

Bementem a kocsmába. Pár perc múlva betoppan Tüdő pajtás is s nagy hangon odaszól a vendéglősnének:

— Jest tu taki innivaló etwas? Beszélj már magyarul, mindenac, dvanac, a jó Isten áldja meg a csujes képedet!

A vendéglősné erre kiment, mi pedig kacagni kezdtünk, hogy milyen jól tud már Tüdő oroszul beszélni. A következő percben azonban belibbent a vendéglősné és letett Tüdő elé egy üveg sört. Most aztán Tüdő pajtás nevetett ki minket s míg élvezettel töltötte poharába a sört, nagy büszkén megjegyezte:

— Még merje valaki ezután mondani nekem, hogy nem tudok oroszul, mikor még ez a minden intelligencia nélküli csujes fehérség is első szóra megértette, hogy mit akarok!

Pityu telefonál. Megtudtuk, hogy expedíció alkalmával ha egy faluba érünk, a pletykázni szerető telefonos kisasszonyok azonnal tovább adják érkezésünket telefonon a szomszéd falvaknak, úgy, hogy sok helyen a bolsevikiek idő előtt értesülve közeledésünkről, elináltak, mi pedig csak elhagyott fészkeiket találtuk.

Ezért ezredparancsuokságunk elrendelte, hogy mielőtt a falvakba érünk, Telephon Pityu, az összekötő tisztünk menjen előre s akadályozza meg a telefon beszélgetést. Kíváncsi voltam,

hogyan oldja meg a telefonos kisasszonyokkal szemben ezt a kényes feladatot éppen Pityu, a nők barátja s egy izben bementem vele én is a telefon állomásra. Pityu előkelő mosollyal lépett be, barátságosan üdvözölte a kisasszonyt, majd magyarul így szólt:

— Angyalom, ülj kérlek ide, erre a másik székre, nekem sürgős családi ügyben beszélnem kell a mamával!

Erre a kisasszony nyilván Pityu szemének szuggeráló hatása alatt felkelt s átült a másik székre. Telefon Pityu pedig kezébe vette a hallgatót s többet aztán ott nem beszélt senki, míg mi nem akartuk azaz, hogy Pityu beszélt folyton. Leadta az összes telefon kuplékat, Gyárfás telefon jelenetét. Vagy tíz percig hallgattam, de aztán nem bírtam a nevetést visszatarítani s így elmentem. Megpróbálom leírni, amit Pityu beszélt:

— Ja sluseju (halló) alasz plajbász, dá, dá, (igen, igen) nyic-nyec, nagysád ügyeljen a számrá, nagysád, ne legyen buta . . . sluse, sluse (hallom, hallom), jaj ez a telefon, jaj ez a telefon mennyi sok kárt is csinál. Nagyságos asszony kisztihand, kisztihand! . . . Talán haragszol? Ne haragudj rózsám, szívem párja, tied leszek igyis-igyis nemsokára . . . Mi? Nem hiszed? . . . Isten bizony, holnap ott leszek! . . . Majd fogok neked is telefonálni! Angyal majd meglátod, hogy milyen mesésen tudok én telefonálni; mert tudod, én már elvégeztem az összes telefon kurzusokat. Voltam Szászrégenben, Lembergben. Holnap jövök hozzád kurzusra. Ugye, örülsz már előre, angyal, már nevensz is? Hála Istennek! Akkor már kész a kocsi! Addig csak keress magadhoz valót . . . Szervusz, akit megbosszantottalak

— **Osztrák bolsevikiek.** Egy ukrán falu közepén levő nagy téren táborozott zászlóaljunk két beosztott tüzérszakasszal együtt. Vén asszonyok, gyerekek s kutyák jöttek oda kíváncsian nézve a látványosságot.

Fiaink elmentek vacsorához valót venni. Csakhamar ott pör-

költék a disznókat a téren szalmatüznél. Járóreink ezalatt összefogdosták a gyanus bolsevik elemeket s szuronyok közt hozták őket a térségre. A gyerekek kíváncsian, de szorongó érzéssel nézték, hogy mi történik körülöttük. Az egyik kis gyerek csöndesen megkérdezte a másiktól:

Kik ezek a katonák?

— Austriaci bolsevik! adta meg a nagyobbik gyerek a felvilágosítást.

Megakartam magyarázni a gyerekeknek, hogy először is mi nem vagyunk osztrákok, hanem magyarok, másodsor nem vagyunk bolsevikiek, hanem azok üldözői, de amint hozzájuk fordultam s elkezdtem tótul poveálni, rémült arccal elszaladtak.

Greiner Béla százados.

BAKÁK KÖZT.

Szilvász a viszonyokról.

Szilvász Pista, a tábori csendőr beszélget egy földijével élelményeiről:

— Tudod földi itt már kriminálisabb a szögálat, mint a székely góbék közt vót. Mióta tábori csendőr vagyok, hát annyit próbáltam, hogy sokat. Meg is irtam a zaszonynak mindent. Ammeg halálra van ijedve, hogy én csendőr lettem. Mer tuggya, hogy én cibilbe ugy féltam a csendőrtől, mint a tüztől.

Hát a minap is vótunk patrojba ebbe a nagy városba, hogy is hijják csak, no, aha, Nyakatörökszláv, oszt elfogtunk egy borsovikit, oszt meg akart lógni az ipse, de a puskatussal attam neki egy mejjport háturul, olyat, hogy megemlegeti.

Behoztuk aztán a komendóra, de nem tom mi lett vele.

Tegnap meg elmentünk ótobilit lekvirálni az őrmester urral, oszt se ő, se én nem tuttunk az oroszszal beszélni. Azt monta a csuesz, hogy hát: „Csomu“! Hát én azt montam, csomó, csomó, de azir én csak elviszem

Azt írja az asszony, hogy örül is neki, hogy csendőr vagyok, meg fél is. Mindig arra int, hogy ne járjak magamba az uton, mer meg-lú a borsoviki. De én csak vigasz-

talom. Hát ki az öreg isten fél a borsovikitól komám, mikor teli vagyok rakva hangranáttal meg patronnyal mindenütt? Nem igaz? . .

Azt mondja az őrmester ur Fancsalszky, hogy hát Szilvász, magának csak a szája jár, oszt nem tud semmit. Hát hidd el, földi, hogy mijóta csendőr vagyok, olyan veszett természetem van, hogy ha valami borsoviki hozzám nyulna, olyat ütnek rajta, hogy a hóvilágot fenyegetné a lábával!

Két öreg népfölkelő.

— Mondjad mán komám, te okosabb ember vagy, mint mink, mer te mán Amerikába is vótál, hogy hát milyen élet van itt ebbe az Ukrányijába? Mit szósz te ehhez?

— Hát tudom komám, itt most ennek az oroszoknak nincsen királyok, nincsen kormány se, oszt azt csináják, amit akarnak. Olyanok most mint a gazdátlan kutya. Valamék nap elmentem a pijacra, hogy majd veszek valamit. Vettem is hagymát, oszt mikor fizettem a kofának, azt mondja: „De kopik“! Asz mondom neki, hát hogy az Istenbe kopna a papiros korona. Aszt tudom, hogy a réz, meg a vas piz kopik, de a papir, ammán csak nem kopik?! Osz hogy ráacsarkodtam, hát abbahagyta.

Buta nép e, komám, nem hijába csuesz.

— Mond komám, mi az a makszimáris meg minimáris? Mindig hallom, meg olvasom, de evvel a szóval nem vagyok tisztába!

— Hát kedves komám, én is mástul hallottam, mikor beszéltek,

hogy hát minimális, az valaminek a legkevesebb ára, a makszimális, az pedig a legtöbb ára!

— Hát asztán, azt hogy hijják, aki a makszimáris áron is többér ad el valamit?

— Há komám azt mán én se tudom. Én azt mondom, hogy az egy gazember! De hát mivel eszt nem lehet mondani, hát most a minisztérijom fog az ilyeneknek egy tisztességesebb címet kidógozni!

Ludwig bakák „Miatyánk“-ja Ukrainában.

Mi Atyánk! Ki lakozol Pesten és Bécsben! Szenteltesek meg az elesett hőseink sirja!

Hogy jöjjön el a te országod, azt nem kívánhatjuk, inkább mi menjünk haza!

Legyen meg a béke eljöveteleig a szalonna cufusz, mint fent Galiciában, ugy itt orosz földön is.

Ami mindennapi kenyereinket add meg minékünk holnap; mert ha ma kapjuk, megesszük és holnapra nem marad.

És bocsásd haza a 40—50 éve-seket! Mint mi is megbocsátunk azoknak, akik megadják magukat.

És ne vigy minket az olasz frontra.

De szabadíts meg már az oroszról, Mert tiéd az ország és nem az oroszé.

A hatalom nem az ententé,
A dicsőség pedig a Ludwig bakaké!

Mindörökké! Amen!

Lévay, őrmester.

Átsuhan a bánat.

Átsuhan a bánat néha a szivemen lopva.

Szeretnék eléd borulni ilyenkor zokogva.

Elmondani, hogy mi éget,

Megcsókolni téged . . .

Napsugáron, fényben jární, messze menni véled . . .

Ugy érzem, hogy soha, soha boldog még nem voltam.

Hazugság volt minden, amit örömmek gondoltam.

Most érzem csak, hogy nem látlak:

Mennyire imádlak . . .

Sírok érted éjjel-nappal, egyre visszavárlak

Szentpétery Károly.

§ Szó szerint. Mikor Kamionkáról átjöttünk Amúrba, a szerkesztőség részére nem találtam helységet. Minden kutatás, szaladgálás, keresés hiálaválónak bizonyult. A gyártelepen oly kevés lakás volt, hogy két-három tisztnek jutott csak egy szoba. Már épen a hajléktalanság esélyeit fontolgattam, mikor váratlan segítség érkezett. Lehner hadnagy tekintve helytelen helyzetemet a saját emberei részére lefoglalt helységek egyikét átengedte nekem azzal a kikötéssel, hogy a talpbőrök ott fognak állani. Annyi baj legyen!

gondoltam magamban s nyomban a berendezkedéshez láttam. A helység egy jó nagy tanterem volt, melynek egyik sarkában csakhamar egy félszekerre való talpbőr vonult meg szerényen. míg az előteremben én „nyitottam meg a bótot” Már néhány teleirt papírlap feküdt asztalomon, mikor arra jött Klicka karmester s a kapuban álló Szigethy-től, a talpak éber Cerberusától megkérdezte:

— Hát itt mi van?

Szigethy nagy komolyan így válaszolt:

— Szerkesztőség és talpkiaadóhivatal!

§ Már ő is viccel. Majoros, akit egyszer a tábori strófákban bemutatam már az olvasónak, (tetszenek ismerni ugye, azt a szép szőke borbélyt?) valamelyik nap nálam járt borotváltni (Naná, majd gázórát javítani) Nahát hogy, hogy jár ennek az embernek a borotvájá-

ban a keze akarom mondani a kezében a borotvája!

No, de most nem erről van szó. Nem dicsérhetem ki nagyon, mert ő is elolvassa ezt s még elbizza magát. Azt akarom tulajdonképpen elmondani, hogy már ő is viccel. Sőt a viccet amit mondott, szintén leírom itt, mert ő is elolvassa ezt, s legalább nem lesz kedve többet viccelni. Amikor ugyanis az arcomat kivasalta, a bajuszomra került a sor (a nyárra való tekintettel megnövesztettem). Miután ezt is renbehozta, kezdte összepakolni a „műszereit”. Én addig a tükörben megnéztem, hogy néz ki a bajuszom (nagyon kényes vagyok a bajuszomra!) és észrevettem, hogy az alján ott maradt néhány szál leszedni való. Erre így szóltam a távozni készülő Majoroshoz:

— Hohó! Hozza csak még a borotvát.

Majoros előveszi a kését, hozzám jön s mosolyogva kérdi:

— Már kinőtt, kérem alázattal?

§ Az orosz rokon. Valahogy sehogy sincs ez rendjén, hogy nem tudunk beszélgetni a szép orosz lányokkal. Pedig bizony nem egyszer szívesen eldiskurálnánk egy-egy csinos hölgykével s mit lehet tudni, nem venné-e szívesen, ha kurizálnánk neki? Tagadhatatlan, hogy sokan vannak köztünk, kiket nagyon bánt, hogy nem tudnak hódítani s nehezen törődnek bele, hogy nem tehetik a szépet nekik, mert nem bírják a nyelvüket. Pedig hát ebbe bele kell nyugodni. Jó magam is szívesen csapnám a szelet egy-egy fess orosz tündérnek, sajnos, nem voltam előre látó, s nem tanultam oroszul, pedig ha tudtam volna, hogy valamikor itt fogok nyaralni, ha nem is oroszul, de legalább esperantóul megtanultam

volna. Még szerencse, hogy németül tudok valamit, s minthogy az orosz lányok közt sokan beszélnek németül is, így sikerül néha a legdühösebb udvarlással enyhíteni afeletti bánatomon, hogy némaságra vagyok kárhóztatva legtöbbször szemben.

Mindezt bevezetésül mondtam el az alábbi kis esethez. A napokban megismerkedtem egy Spiegel Rebeka nevű zsidólánnyal (német származása megmagyarázza nem éppen orosz hangzású nevét).

Javában beszélgetünk, ő zsidóul, én németül, mikor odajön hozzánk egy barátom s mielőtt bemutatthattam volna a lánynak, megelőzve engem így szólt:

— Spiegel vagyok! (Sose volt! Ugy látszik azt akarta, hogy zsidónak nézzék.)

— Én is Spiegel vagyok! — szólt a lány mosolyogva.

Barátom nem jött egy cseppet sem zavarba, hanem így folytatta:

— Akkor talán rokonok is vagyunk?!?

Postatakarékpénztári cheque és clearing számla: 15053. szám.

Pótzászlóalj.

— Mi ujság Munkácson?

(Saját tudósítónktól.) A pótzászlóaljnál élénk élet folyik. Hadifogságból a következő tiszték tértek haza: Dr. Schönfeld Jakab, Grosz Armin, Kálmán Péter, Barcs Tibor hadnagyok, Dr. Toldy Elemér, Sztankovszky Tibor, Flesch Adolf, Juhász József, Bozán Lajos és Melicher Jenő zászlósok. A pótzászlóalj parancsnoksága 8 heti szabadságot engedélyezett nekik.

Becske Kálmán főhadnagy és dr. Schönfeld Jakab hadnagy egész-

ségük helyreállítása céljából 6 heti szabadságot kaptak.

Kórházból berukkoltak: Wertheimer főhadnagy és Lakatos Lóránd zászlós. Dicső Béla, Lefkovich Ignác hadnagyok.

A fölmentett Barna Gábor főhadnagy helyett a katonai rendőrség parancsnoka Márton János hadnagy lett.

Berukkoltak a pótzászlóaljhoz: Fogarassy József, Klein Adolf, Kiss Antal, Krisch Sándor, Kéri Rudolf hadnagyok, Lakatos Lóránd, Áfra Lajos zászlósok. (két utolsó orosz fogságból.)

Albrecht Ernő kapitány átvette a III. pótzászad parancsnokságát. Pócs Vilmos hngy a III., Rundenstein zls a II. századhoz kapott beosztást.

Tanulmányi szabadságon vannak: Kulics Kálmán, Molnár József, Krudy László, Kiss Anton, Kirsch Sándor, Kéri Rudolf, Verner Emanuel, Csontos József hadnagyok, Gergely Imre és Heller Dezső e. ü. hadnagyok. Weisz Aladár, Bozán Lajos zlsok. Bárdossy Béla és Allender Ernő e. ü. zlsok.

Hersényi Valentin őrnagy szabadságát négy héttel meghosszabbították.

Krafcsik Béla és Famba György hadapródjelöltek, valamint Lipschitz Zoltán és Medvigy László önkéntesek zászlóssá lettek kinevezve.

Horváth Béla zlst a hadügymisztérium felmentette.

Szabadságon vannak:

Balázs Géza őrnagy, Albrecht Ernő, Polnisch Elemér századosok, Zechmeister Dezső, Imre József főhadnagyok, Leuchtmann Gyula hgy és Grosz Géza zls.

Harcéri szolgálatra alkalmatlannak minősítették: Puhaca Sándor századost, Szabó Lajos, Herédy Béla, Lax Arthur és Zechmeister Dezső főhadnagyokat, továbbá Aros Mihály és Singer Béla hadnagyokat.

Felülvizsgálatra kerülnek: Wertheimer Adolf, és Szabó Jenő főhadnagyok, Leuchtmann Artur és Lefkovich Ignác hadnagyok, valamint Juhász László zls.

KITÜNTETÉSEK

Ő cs. és apostoli kir. felsége a 3-ik osztályú kardokkal ellátott vaskoronarenddel tüntette ki az ellenség előtti vitéz magatartásáért és kiváló szolgálataiért: *Burger Oszkár* századost.

Másodizben *signum laudissal* a kardokkal; *Gaha Rudolf* alezredes, a harmadik zászlóalj parancsnokát, ezidőszerint ezredparancsnok helyetttest. és *Seehars Guido* századost, a második zászlóalj parancsnokát.

Signum laudist: *Gál Gyula* dr. főhadnagynak.

A koronás arany érdemkereszttel a vitézségi érem szallagján: *Lehner Ruppert* számvevő hadnagyot és *Klicka József* karmestert.

A koronás ezüst érdemkereszttel a vitézségi érem szallagján:

Freistadt Vilmos önk. őrmestert és *Holtmayer János* számvevő altisztet.

Nagy ezüst vitézségi érmel kaptak: *Dr. Simon Mózes* főhadnagy, *Wieland József* zászlós, *Kovács János* törzs őrm., *Kovács János*, *Kovács György* rokkant gyalogosok és *Spancze Imre* szkvto.

Másodizben kis ezüstöt: *Friedmann Ármin* zls.

Kis ezüstöt: *Weisz Aladár* zászlós, *Popper Max* önk. kpl., *Bertha Sándor* őrv., *Takács János*, *Kriston Ferenc*, *Fábián György*, *Szuhai József* (rokkantak), *Fuchs Dániel*, *György Sándor*, *Lupák Mihály*.

Harmadizben bronz vitézségi érmel kapott: *Révész István* (2. sz.) gyalogos.

Másodizben bronz vitézségi érmel: *Tirpák János* őrv., *Markó Péter* László, *Nimberger Lajos* őrv. (9. sz.) és *Weisz György* gyalogos.

Ezenkívül ezredparancsnokságunk többeket bronz vitézségi éremmel tüntetett ki.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Cs. és kir. Táboriga 618.

Chloris Szatmár. Csak nem kívánhatja, hogy az egész lapot a maga kérdéseinek megválaszolására szenteljük. Levélben csak fontosabb ügyekre válaszolunk! — **S. E. Órhegyalja.** Zászlóssá csak úgy nevezhető ki, ha a tisztizsgát sikerrel letette. Kivételnek csak abban az esetben van helye, ha a harcteren kiválóan, vitézül viselkedett és kitüntetést szerzett. Kérje tisztizsga iskolába való vezénylését.

Margit. Az üdvözetet köszönjük. A kedves figyelem jól esett nekünk.

F. J. Arad. Fianak visszaérkezteről még eddig nincs tudomásunk. Tessék a pótzászlóaljhoz fordulni, amely esetleg tud némi felvilágosítással szolgálni.

P. L. Ujpest. A napokban kimerítő értesítéssel fogunk szolgálni. —

B. A. Dálnok. Rövidesen módját fogjuk ejteni, hogy a levelében felvetett aktuális kérdéssel hosszabbban foglalkozunk. Annyit azonban már most is megjegyezhetünk, hogy az ilyen minden alapot nélkülöző rosszakaratu kiszólások felett felesleges bosszankodnia. Hogy valaki hőiesen viselkedett-e vagy nem, a helyzet adja meg. Általános szabályokat nehéz és helytelen felállítani. Ha a fogságba jutás valóban „gyávaság”-nak volna minősíthető, kellemetlen és gyakran igazságtalan konzekvenciákkal járna. Nagyon sok esetben az utolsó pillanatig való hőies kitartásnak következménye a fogságba jutás.

P. L. Miskolcz. Már magunk is gondoltunk rá és legközelebbi számunk minden valószínűség szerint kettős terjedelemben fog megjelenni.

— **Rozmaringi 2.** Jó nyaralást kívánunk. Szives üdvözet! — **Hólyag.** Elrettentésül leközljük (de csak itt hátul) az ön szilánkjának egy szilánkját: „ És ekkor hőiesünk föltalálta magát Nuná, majd a puskaport”

(Több levélről a jövő számban.)

Gyarapítsuk ezredünk özvegy

— és árva-alapját! —

A CS. ÉS KIR. 65. GY. EZR. ÜZVEGY ÉS ADVA ALAPJÁRA

R. Strasser.

LUDWIG BAKA A VILÁGHÁBORUBAN A CS. ÉS KIR. 65. GY. EZR. EMLÉK ALBUMA TÖBB SZAZ FÉNYKÉPPEL ÉS CSATAKÉPPEL

Megjelenik külön magyar és német nyelven. Diszes és egyszerű kiadásban. Diszkiadás 60 korona, egyszerű kiadás 40 korona. Megrendelések és befizetések a cs. és kir. 65. gyalogezred parancsnokságához intézendők: Cs. és kir. tábori posta 618.